

ESTABLISHED 1893
 "SVOBODA" ("LIBERTY")
 THE UKRAINIAN NEWSPAPER
 published three times a week
 Tuesday, Thursday and Saturday, by
 The Ukrainian Nat'l Ass'n
 of America
 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
 Subscription:
 per year \$2.00
 half year \$1.00
 Single copy 5c

СВОБОДА

ЗАПОЖ. 1903 РОКУ.
 "СВОБОДА" ("LIBERTY")
 виходить три рази на тиждень
 вівторок, четвер і субота,
 вівторок
 "УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
 в Америці
 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
 Передплата:
 на рік \$2.00 Канада і Європа
 на пів року 1.00 на рік \$3.00
 кожд. число .03 на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

PIK XXII. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер 10-го грудня 1914. Ч. 86. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, December 10, 1914. N. 86.

100,000 МОСКАЛІВ ПОЛОЖЕНО В БИТВАХ КОЛО ЛОДЗІ.

Велика перемога Австрійців під Добчицями: 5,000 Москалів взято у неволю.

Австрійські війська проганяють Москалів з Угорщини.

Відзначене українських січових стрільців за хоробрість.

Війна з Росією.

УРЯДОВИЙ ЗВІТ ПРО ЗДОБУТЕ ЛОДЗІ.

БЕРЛІН (бездр. тел.), 8 грудня. — Німецький урядовий звіт подає отсі вісті з поля війни з Росією: В північно-східній часті російської Польщі віднесли ми значні успіхи, побивши на голову сильні російські війська. Які зайняли були корисні становища на полудневій і північній захід від Лодзі.

Місто Лодзь знаходиться в наших руках. Подробиці з битви є неможливо подати, бо боротьба відбувала ся на довгій лінії.

Російські страхи є величезні. Зусила Москалів, щоби загроженій армії на півночі прийти в поміч з полудня, ударила австрійських і німецьких військ в напрямі Люблина.

У Східних Прусах, на схід від Магурських озер не прийшло до ніякої більшої битви.

ПОНАД 100,000 МОСКАЛІВ ПОЛОНЕНО В БИТВАХ КОЛО ЛОДЗІ.

ЛОНДОН, 8 грудня. — З Амстердаму доносять, що в Берліні проголошено останні вісті з поля битви, що в битвах коло Лодзі і в часі здобуття Лодзі поверну 100,000 нераних Москалів взято у неволю. Вість про здобуття Лодзі викликала серед мешканців Берліна неописану радість. В одній хвилині прикрашено вулиці і площі німецькими й австрійськими прапорами.

Урядового звіту про точне число полонених і здобутих гармат ще нема. Отсе пораз третій Москалі втратили 100,000 людей лише в самих полонених. Не можна жваво Москалів, що йдуть вже просто на Берлін; не помогли шоденні брешливі вісті, що німецька армія розбита на кусні, що німецька армія цілковито отруєна, що для цієї нема вже ніякого спасіння. Гінденбург не завів покладами на него надії.

Але Москалі брешуть далі. І так телеграми з Петрограду (через Лондон) доносять, що про здобуття Лодзі німцями нічого не знають, та що страти німців коло Лодзі числять 100,000. Деякі петроградські телеграми припускають можливість здобуття Лодзі німцями, але це не мають урядового підтвердження. Однак ледви чи дідуть ся до російській генеральній штаб таких вістей, які зазвичай не оголошують ані не підтвержують.

ПОРАЖЕНЕ МОСКАЛІВ ПІД ЧЕНСТОВОЮ.

БЕРЛІН (бездр. тел.), 8 грудня. — Урядом проголошено, що по завзятій боротьбі австрійські і німецькі війська розбили російську армію (найбільше потерпів 17 російський корпус). Москалі подали ся назад, полишаючи на полі битви тисячі убитих і раних.

Независимо тому телеграми з Петрограду вислали про перемогу Москалів під Ченстовою. Як вивидала московська преса, вилучено повністю урядова телеграма з Берліна.

ДРУГИЙ ПОХІД НІМЦІВ НА ВАРШАВУ.

БЕРЛІН (бездр. тел.), 9 грудня. — Німецька армія посувається в напрямі Варшави. Останні вісті, видані головним генеральним штабом, вказують на те, що ціла акція відбувається ся точно після витиченого плану. Коли не зайдуть якісь надзвичайні непередвиджені перешкоди, можна надіятись, що Варшава небаром опиниться в руках німців.

Через здобуття Варшави Москалі стралять би не лише головну залізничну лінію, але також російська армія була би через те розділена на північну і полудневу часті, які не могли би стояти зі собою в ніякій близькій звязі.

ПОБІДА АВСТРИЙЦІВ ПІД ДОБЧИЦЯМИ: 5,000 МОСКАЛІВ ВЗЯТО В ПОЛОН.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 9 грудня. — Австрійське міністерство війни вислали отсей звіт:

Боротьба у західній Галичині прибирає щораз то більші розміри. Австрійські війська напали на російські становища коло Добчиць і Велічів, причім полонили около 5,000 Москалів, між ними 27 офіцерів.

В російській Польщі злучених військ німецькі й австрійські підняли офензиву на заході від Люблина.

МОСКАЛІ ВТІКАЮТЬ З КАРПАТ.

БУДАПЕШТ (через Лондон), 9 грудня. — Російські війська, які були перейшли карпатські гори і впали до комітатів Сарош і Земплін, утікають з Угорщини назад в Галичину, потерпівши великі страхи. Лише три громади знаходять ся ще в руках Москалів.

Тут оголошено отсей урядовий звіт: Неприятель, який загнав ся до комітатів Сарош і Земплін, на цілій лінії уступає. Наші війська перейшли вже в кількох місцях Карпати і знаходять ся в Галичині. Лише дві або три громади є обсажені російським військом.

Отсе вже другий похід Москалів на Угорщину. При першій похіді стралять Москалі поверну 25,000 війська в битвах на Угорщині і в карпатських перекодах. Одним словом ціла російська армія, яка перейшла Карпати, вистала знищена, лише кільком відділам удало ся утечи до Галичині.

В битвах у горах і на Угорщині віддали великі услуги полки українських добровольців, Січових Стрільців.

ВІСТІ З ВІДНЯ І ЗІ ЛЬВОВА.

Нині одержали ми з Відня український тижденьник, виходячий в німецькій мові в. з. "Українське Корреспондентське" (ч. 10, з 19-ого листопада), з якого отсе подасмо найцікавіші вісті:

Відзначене українських Січовичон і Січовичів.

Дня 10, листопада с. р. генерал Фляйшман особисто прийняв медаль хоробрости на груди отсім членам і чле-

ницям Українських Січових Стрільців: Зенонови Пасковському (п. З. Пасковський, сн. священник з Булаччини, був студентом львівського університету — Ред.); Якові Струханчукові (п. Я. Струханчук с. сном селянина з Роскоховця в підкарпатській повіті; є він талановитим артистом-малюєм і щойно торік скінчив академію красних мистецтв в Парижі і зараз обійня посаду учителя рисунків в українській гімназії в Перемишлі — Ред.); панні Олені Степанівній (панна Олена Степанівна, дочка селянина, була шостою П. рік студенткою львівського університету; в Галичині знала її в широкій крутій українського громадянства, бо вона від 4-ох літ вчителює ся яко незвичайно справля провідниці українських Соколик у Львові та інших українських народних зв'язках — Ред.) і панні Софії Галачківній.

Роздача медалів відбула ся через фронтм уставленого в ряді цілого легіону Українських Січових Стрільців. На се свято прибули генерал Фляйшман і майор Кеатерлік.

Генерал Фляйшман виголосив довну промову, в якій вказав з признанням на відвагу і витривалість Українських Січових Стрільців, згадавши причім згадав про заслуги відзначених медалем хоробрости. З особливим признанням висловив ся генерал про хоробрість обох відзначених медалем двічат, котрі не зважали на всі воєнні прикритості, невгоди та небезпечу для свого життя і показали ділом, що і жінчини потрапляють таксамо хоробро воювати як мушкетери.

Описав генерал Фляйшман піднеслив в честь цесаря Франца Йосифа, який цілий легіон однодушно повторив.

Наконець переорієнтував ряди легіону перед відзначеними товаришками і товаришами.

Смерть українського Січовина.

В почі з 15-ого на 16-го листопада с. р. помер у Відні на удар серця член легіону Українських Січових Стрільців Василь Данилович в 20-ім році життя. Покійний був студентом львівського університету. Від серця с. р. був він в легіоні Українських Січових Стрільців, але з причини слабкого здоров'я не міг він выдержати тяжких походів і мусів по трох місяцях взяти відпустку та недужий виїхав до Відня лічити ся. Однак вже не судило ся йому прийти до здоров'я. Надмірне перемучені і переселені зломлю його цілком і він небаром по прийїзї помер на удар серця. На похороні його було кілька тисяч віденських Українців. При виході із загального шпиталю промовляв: помер др. Кирило Трильовський, начальник українського воєнного комітету; панні Кабаровська, віцекомітет українських жінок, і Січовик Р. Т. Над гробом молодого героя зворушавою промовою виголосив бувшиий голова Сокола-Батька професор Іван Боберський іменем Української Народної Ради у Відні.

Переслідуванє Українців у Львові.

Приватною дорогою одержали редакція згаданого віденського українського тижденьника "Українське Корреспондентське" отсі вісті зі Львова:

В місті панує спокій. Однак серед населення росте недоволенє, бо щіпи на деякі артикули позитив безвинно підносять ся.

З політичного погляду треба зазначити, що російський уряд цілком здусив українське народне житє у Львові.

По тім, як російське військо увійшло до Львова, український дневник "Діло" позивив ся ще двічі — дня 3-ого і 5-ого вересня, позив даліше видаванє свого українського дневника застановлено на приказ російського генерал-губернатора графа Бобрінського. Цю мнимого оправданя на се своє надужитє ужне він такого викриту, що "Діло" провинило ся супроти російських властей тим, що не оголосило оповіщення російській команді до населеня з прикладу вмишренованя російського війська до міста, хоч польські газети у Львові зробили се з повною готовістю.

Українські публичні бібліотеки і книгарню Наукового Товариства імені Шевченка (в Ринку, ч. 10, камениця "Просьвіти") російські власти позаміняли з тої причини, що завважали, що ювоніри України з російської армії масово купували собі книжки в українській мові.

Також замкнено Український Народний Музей, оснований коштом і заходом митрополита графа Андрія Шестницького, товариство "Просьвіта" і всі місцеві українські читальні.

З економічних українських товариств не замінити лише: "Народна Торговля" та аскураційне товариство "Дністер". Щодо товариства "Дністер" — то російські власти заповідають, що воно буде перемінене російським урядом на державну інституцію і буде змозковчене.

З польських газет у Львові виходять: "Слово Польске" (вишеполь-

ське); "Курер Львовскі" (зближений до вишепольсків) і "Век Нови" (популярна демократична газетка). Крім того виходить російська газета "Военное Слово" і кашацька "Прикарпатская Русь".

Всі урядові оголошеня в місті до населення повинють ся в московській і польській мові; таксамо в московській і польській мові поумищувано написи на міських трамваях (стриткарах).

Замітка від Редакції. Поляючи перед недавнім часом вістки зі Львова з прихатих листів та лондонських і берлінських часописів — про збуренє Москалями домов у Львові, передівсім українських, зазначували ми, що такі вісті годі тепер перевірити і тому їх не можна приймати з повною певністю яко правдиві, додаючи рівночасно, що нас би дуже тішило, коли би ті вісті показали ся неправдиві.

І дійсно, з отсех відомостей, які одержала згадана часопись, видана нашими земляками у Відні, виходить, що ті донесеня, які доси приходили до Америки, були або в цілости або в часті неправдиві, бо коли замкнено Український Народний Музей, Товариство "Просьвіта", Книгарню Товариства ім. Шевченка і т. д., а також, коли даліше веде свою діяльність "Дністер", "Народна Торговля", то можна сподівати ся, що бодай будинки тих українських товариств зберегли ся цілі.

Причмо, дуже прикро читати, що московські публичні пишуть наші українські товариства, але може бодай на мертвих мурах не метять ся. А з того бодай та поїхав, що як Москалі уступлять ся в Галичині, а перед уступленєм нашого добра не порушати, то не треба буде нашим братам палово будувати в нашій галицькій столиці народних святниць і українське народне житє закінити зноба з повасю боковенного.

Замовляйте для себе і для своїх календар У. Н. Союзу на 1915-тий рік — поки час!

Хто поспішить ся із замовленєм, той буде дуже вдволенний, бо півтий рік буде мати що читати, а це і на дальній сховас собі стогорічний Календар У. Н. Союзу яко цінну інформаційну книжку!

Не жалуйте видати для себе на книжку для науки і розваги кількадесят центів. Сей видаток то маршниця, а книжка — то скарб! Сього року не купуєте нікому ніяких дарунків на Різдво або Новий Рік, але повідомити того шасливця, котрого хочете обдарувати, що приїде до нього яко Ваш дарунок КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗА НА НОВИЙ 1915-ий РІК. Він Вам буде дуже вдячний і скаже Вам, що Ви йому замисць одної річ — дали три красні річя: 1.) дарунок; 2.) уште 3.) додаришка.

Кошт маленький, а як то легко можна причинити ся до розповсюдження такої гарної і цінної книжки як Календар У. Н. Союзу на 1915-тий рік.

Приніть гроші скоро, бо за кілька днів уже розничеть ся розв'язати календар. Ціна дешеве — лише за готівку.

Один примірник коштує в Джерзі Сіті і в Нью Йорку 50 центів, а в цілих Злучених Державах і в Канаді 60 центів (враз з коштами пересилки). Для купуючих у більшій кількості дасть ся опуст. Гроші посиляти моні-ордерами або почтовими марками в листах на адресу: SVOBODA, Jersey City, N. J.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
25 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 408 JERSEY CITY.

Published by
The Ukrainian National Association
of America.

Established 1893.
JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.
A SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada
three dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March
30, 1911, at the Post Office at Jersey
City, N. J., under the Act of March 3,
1879.

За всі оголошення (адвертайзменти),
поміщені в „Свободі“, Редакція не від-
повідає. Рупописий не повертає ся.

КОНЕЦЬ САМОСТІЙНОСТІ МАЛИХ ДЕРЖАВ.

Відбувся всесвітній війна. Воює одинадцять держав. До війни го-
товить ся ще сім держав. Як розгорить
ся війна на світлики, що буде воювати
вже вісімнадцять держав, то можливо,
що загинуть се взяти в війні участь ще
й інших вісімнадцять держав. Одним
словом, як добре полтине, то буде вою-
вати цілий цивілізований і нецивілізо-
ваний світ.

Одні держави кажуть, що воюють за
свої права, другі за справедливість, тре-
ті за людяність, четверті за віру, п'яті
за цивілізацію, а всі кажуть, що ба-
жають виповедити незалежності народам
і пошановати незалежності для малих
держав.

Все те може й дійсно думають і пля-
нуть люди, котрі так говорять. Одна-
кож по остаточнім обдуманню покаже-
ть ся се говорене одною великою брехнею.
Найбільше у сій війні ходять о те, хто
має мати першество між державами:
Німеччина й Австрія, чи Англія, Фран-
ція й Росія. Прочі держави, що воюють
по одній або другій стороні, воюють го-
ловно тому, що вважають, що їх інте-
реси є зв'язані тісно з побідою одної а-
бо другої сторони.

Мала Європа становила досі те, що
називало ся цивілізованим світом. А-
зія, Африка, Америка й Австралія при-
знавали над собою виспівість Європи і
представляли ся чимсь в роді колоній
Європи. Понаєвропейські держави не
виграшували ані не відгравали досі пер-
шої ролі в світовій політиці, хоті-
м між ними є такі могутчі держави, як пр.
Злучені Держави Америки й Японія. Пона-
європейські держави велика політика,
коли так сказати, лише толерувала.
Коли що до чого приходило, перший
голос мали Англія, Франція, Росія, Ні-
меччина, Австрія й Італія. Як шо ска-
зали згідно всі ті шість держав, то му-
сли сею справою вирішити всі війні держави
у всіх частях світа.

Причина, для чого шість європей-
ських держав були немов судіями між
народами і державами світа, була не в
тім, що народи і держави вибрали їх
собою за найвисший міжнародний трибу-
нал. Самі вони присвоїли собі право ста-
новити такий трибунал. Се право осно-
вувало вони виключно на силі своїх ар-
мій і флоту. Мала Європа панувала над
цілим світом через те, що представляла
велику воєнну силу. Крипний кулак
є так само відставою права у найвисше-
цивілізованих народів, як і в дикунів.

Однакож самозваний трибунал наро-
дів не має повноважень гармоніювати. Держави,
що склали сей трибунал, ді-
лили ся на два табори. В однім були
Англія, Франція й Росія, в другім Німеч-
чина, Австрія й Італія. Ці табори час-
ом являлись, часом потайніше ворогу-
вали з собою. Менші держави, що не
мали голосу між великими великанами,
використували ситуацію і клопили ся то
на сторону одних, то на сторону других
великанів. Сербія шо не дуже давно
схизмувала не з Росією, а з Австрією.
Тоді виходило се Сербія билась на
радинок Вітака Сербія обернула ся на
сторону Росії і коли прийшла балкан-
ська війна, Австрія уклала вступний, а-
би посприяти Сербії. Лише задля того,
що Сербія, будучи надто сильною, бу-

лаб небезпечно для Австрії, як союзни-
ця Росії, постарала ся Австрія, аби
задржити Сербію в карбид. Не вдово-
лячи до Альбаниці, а лише з причини во-
рожаті до Сербії постарала ся Австрія,
що повстала незалежна альбанська дер-
жава, яка загороджує Сербію дорогою до
моря.

Через хитанє між одною великою
державою а другою і через взаємний
страх великих держав перед собою малі
держави могли користати зі своєї не-
залежності. Рівночасно мир Європа, а
за тим і цілого світа основував ся на
небезпечній війні, бо сили великих держав
були зрівноважені і грудно було вгладити,
котра сторона на випадок війни мо-
гла би побідити. Через десятки літ ви-
ста над Європою небезпека, шо як ко-
транебудь з великих держав зачне вій-
ну з одною із малих держав, то та мала
державка покористає а загрози інших
великих держав до настаючої держа-
ви і з того виявляє ся всеєвропейська
війна. Те, до чого довела теперішня
австрійско-сербська війна, грозило Єв-
ропі, від коли ми на світ породили ся.

Війна небезпека війни, вічне інтри-
гантство одних великих держав проти
других, вічне зброєне і вічне пригото-
вуване до вічно грозячої війни, випро-
вадило остаточню людину з терпеливо-
сти. Велика Британія була обурена на
Сербію з причини смерти архикнязя
Франца Фердинанда. Без сумніву не ду-
же була до серця ся подія й цареві
Миколі, котрому прецинь вічно грозить
смерть подібного рода. Коли вони ки-
нули свої держави у вир війни, то не
так з симпатією для Сербії, як радше для
того, аби вже раз перебути те, шо гро-
зило без перестанку через цілі десяти-
ліття. Коли хорому грозить смерть через
кілька літ і він знає, шо нема рагунку,
він остаточню байдужий і каже: Га,
смерть — то смерть, треба вже раз її
перебути! А може вопа й не така страш-
на, як змага! Те саме сказали собі ве-
ликі європейські держави, шо кинули
ся у вир війни.

Війна має на цілі покінчити пере-
двісім з рівновагою сил обох противних
таборів великих європейських держав.
Не за освободжене повновеленні наро-
дів, не за права малих держав, не за
віру, не за цивілізацію бою ся євро-
пейські держави. Бою ся вони за пер-
шество. Бою ся за те, чи має мати в
світі верх Німеччина й Австрія, чи
Англія, Франція й Росія. Вслідом війни
буде те, шо слово Німеччини й Ав-
стрії, або слово Англії, Франції й Росії
буде законом для всіх других держав
світа. Вслідом війни буде, шо пита-
ння світової політики будуть від тепер
рішати ся не волею шістьох держав, а
волею двох-трох держав. Коли се дер-
жави будуть жити зі собою в згоді і со-
юзі, то їх слово буде мати значіне за-
кона для цілого світа. Менша само-
стійна держава буде мусіла після сеї
війни слухати заряджене тих держав,
шо побідять. Від розказів тих держав
не буде відклику, а найти поміч в разі,
як велика держава схоче малу скривди-
ти, не буде де. Одним словом: можли-
вість самостійності малих держав пі-
сля сеї війни сміються ся. Самостійність
переминить ся в мертву букву.

Держави, що тепер воюють, можуть
скільки хочуть обіцяти самостійність
для малих держав і народів. Можуть о-
біцяти се зовсім щиро. Питанє лише,
як зможуть вони сповнити свої обіця-
нки. Обіцяти, а сповнити обіцянку —
се велика річниця. Пошанованє чужої
самостійності є можливе лише між од-
наково сильними державами. Коли те-
пер складуть ся обставини так, шо бу-
де багато малих і слабих держав, а одна
або дві великі будуть поступати солі-
дарно, то буде се виглядати на кур-
ку з куратами. Можуть собі курата ду-
мати, шо вони самостійні і може ім
курка говорити, шо вони самостійні, але
та самостійність буде все можлива лише
під крилами курки.

Однюка надія малих самостійних
держав може основувати ся ще на тім,
шо може великі держави, які віднесуть
побіду в теперішній війні, не погодять
се і шо лавруючи поміж ними, можна
буде користати з самостійності, як до
тепер. Се однакож дуже слаба надія.
Війна є проба сил. Покажуть ся тепер
не лише сили обох груп воюючих дер-
жав, але й сили поодиноких воюючих
держав. Коли пр. побідить у війні Ні-
меччина й Австрія, то вже можна напе-
редити сподівати ся, яке після війни буде
значіне Австрії біля Німеччини. Австрія
буде поступатися Німеччині може в
такій самій мірі, як скажимо, побідежа
Франція. Однакож коли побідить
цей табор держав докінчив війну, ш
звертаючи увагу на ріжнїсть у своїх си-
лах і після війни кожда держава зачала
пазад ти своєю дорогою, а навіть від-
ставити ногу одна другій, як се досі
робило ся, то довшо таке не хотривало

ся. Вакале мати першество не загн-
те. Котра держава така закористає
випадкову вигоду і постарать ся здо-
бути собі першество в світлі. Для са-
мостійних малих держав се буде означа-
ти лише опієне для скінчення їх не-
залежності.

В ПОГОНІ ЗА МОСКОВСЬКИМИ ШПИ- ОНАМИ В ОКОЛИЦІ ЛЬВОВА.

(З листу офіцера... полку уланів).

...Ранок, 5-а година. Сонце підно-
сить ся кривао понад гори. Гей, там
на сході наш вже „при роботі“. — З ві-
тром долтає гук і рев гармат.

„Полковий адютант прийдить гальо-
пом: його лице має невичайно урядовий
вираз... „Пане оберляйтнани! Возьмите
пів шкадрони і маєте перешукати сусідні
села. У них має бути повнісінько шпигу-
нів. Усіх підозрілих арештувати!“ І вже
лігвав дальше. Десять минут пізніше їду
на чолі мав шкадрони, у синій, замраче-
ний ранок. Шпигунів лавати — тьфу!
Зовсім нешляхотна задача. Та може на-
вине ся яка сотня козаків під руку. Отже
вперед.

„Поршна — моя перша стадія. При-
кликую команданта жандармерії і з ним
їду на приходство. Виходить парох та ви-
стає мене дуже влічливо, а навіть запро-
шує та вино до себе.

„Жандарм тимчасом випрямив ся і
проголосив формулку арештованія. Гля-
джу здивовано, та жандарм каже, шо він
знає, шо робить. Ідемо всі три до помеш-
каня. Тут при помочи уланів віднаходи-
мо величезний склад шпигунок, ковбас та
кілька барикод горівок. Усіх ти припаси
приготовані на „гощине Москові“. А в
кімнаті у шафі, в самім кутику найдемо
кулю з бронзу, на якій є напис „Слава
Богу“. З тріумфом підносить її жандарм
і показує мені. Се куля — се таємний
знак, який дістали перед війною всі ви-
дїйні москвофіли в Галичині і вона слу-
жила ім легітимішею перед козаками.
Арештований, побачивши сеї незбитий
доказ свого шпигунства в руках жандар-
ма, відвернув ся. Він знав, шо тепер же
його.

Тимчасом вахмайстер привів також
і вїтця, з сивою бородою, та розумним
виразом лица. Також і у нього найдемо
сеї таємний шпигунський знак: бронзову
кулю. Господь лише один знає, скільки
наших бідних жовнівів завдяки сим дво-
м мусіло положити своє молоде життя. Рука
мишаволі хватає за рукоять шаблі.

Коли згадана місцевість є Поршною
коло Пустомит-Назарії, то святиником
був бі о. Ник. Олексій, відомий москво-
філ.

ВЕЛИКИЙ НІМЕЦЬКИЙ ПИСЬМЕННИК ПРО РОСІЮ.

Герман Зудерман, один з найбільших
письменників, автор світової слави драм
та повістей, виступив недавно з осьертим
листом проти Росії.

На початку свого листу автор оправ-
дує німецького цисаря і доказує урядо-
вим дипломатичними документами, шо не
 йому треба приписати вину за війну. Го-
ловною безпосередню причиною вибуху
війни була перфідія російського царя, з
якою той миролюбць з одної сторони ні-
біто трактував за мир з Вільгельмом, а з
другої сторони тайно мобілізував всю ар-
мію.

Потім автор обороняє Німців перед
закидами про мнїмі жестокости в Бель-
гїї і про вживанє куль дум-дум.

Потім каже:
„Мое сердце кровавитъ ся, коли я по-
думаю про страшні жестокости, яких
допускали ся російські садзати у Східній
Пруссї, мойї рідній країні, шо дала мені
предмет до моеї драми „Огні Іванової
ночі“, яку так гарно переложив на іта-
лійську мову Кавакалі.

В тій задній часті Пруссї ані од-
ному мешканцеві навіть гадка не прийшла
до голови стріляти на російських наїзди-
ноків, а прещїє міста, села, мавтки, фа-
брики на протросторни богато миль переми-
нено в димлячі ся румовища. Худобу ви-
гнали зі стаєн і обито. Лікарі і ранені,
хоть мали відзнаки Червоного Хреста,
впали жертвами російських куль. Страх
згадати, але богато жінок знасилувано і
стравно катовано. Російські робітники
вбивали безощадно поїв. Анаїтичним
з усього був жестокий приказ піймано-
го і арештованого тепер російського ге-
нерала Мартова, який казав смилити прус-
ські будинки і вистрїляти беззбройних
жестокості.

Такий спосіб війни треба напату-
вати шляхою безщестя Світ цивілізації се

аната, аби дивідували народа могли за-
протестувати проти зарваротна дітях
Славян і десептизму царя“.

НА УГОРСЬКИХ РУСИ.

Будапештенський мадярський днеш-
ник „Аз Ест“ описує так один цікавий е-
пізод з австрійско-російських розправ
в наших Карпатах:

Пришла вістка, шо до берегського
комітату кожної хвилі можуть впасти
Москалі. Зараз відкомандеровано малий
відділ жандармів під проводом поручни-
ка до Алао Веречка. В короткім часі на
сеї відділ напали козаки. Передна сторо-
жа, вахмайстер і поручник, заскочені
несподівано, сховали ся за камінним
пам'ятником і почали звідси відстрілю-
вати ся. Козаки затримали ся і похова-
ли ся також. Навра серед галузя дерев
побачив вахмайстер якісь постати на
дзвінці. Були се козаки, шо розгляда-
ли ся по околиці. Зараз почали жан-
дарми до них стріляти — коли нараз на
півтарі коло церкви зявила ся сотня
козаків та почала стріляти в сторону
вахмайстра і офіцера. Повної червть
години відстрілювали ся оба хоробрі
жандарми проти цілої сотні козаків, по-
ки вкінці останні не уступили, боючи ся
великої австр. сили за камінним пам'ят-
ником. Після усуплення ворога дали
знати про все головний команді. З від-
ділу жандармів, шо числив 12 люда, впа-
ло 2 мужа, а 4 ранено.

В Мункачю панує спокій. Збігці
вертають назад до міста, яке в часі пе-
рестролюху потерпіло наслідком спльон-
дрованія топивою. Жидівські пекарі не
хотїли в часі своїх свят мєчи хліба,
наслідком чого грозив містови діймо-
чий брак хліба. За диспензою рабіна всі
жили станули до роботи.

Жнива війни.

Один з резервових офіцірів, шо брав
участь в кровавій війні коло Рави Ру-
ської, описує в одній з німецьких часо-
писки ось який образок, шо — як він
каже — усе стоїть йому перед очима:
„Ми лежали в окопах серед поля. Нас
засипував град російських куль. Від ро-
сійської лінії до нас ішов гостинець, о
який нам ходило. На двїста до трїста кро-
кв від нас видно було кілька нужденних,
хлопських хат. Нараз серед найстрашній-
шого грохоту куль побачили ми, як з од-
ної хати вийшло четверо малих, обдіра-
них дітей та звернулись в нашу сторону.
Між дітьми була найстарша дівчинка,
може 10-літня, шо несла на руках свою
малу сестричку. Вона відпочивала шо
хвили. З дівчиною ішов хлопень, може
вісімлітній, шо провадив за руку свого
меньшого брата. Ми задрожали, побачи-
вши сеї образ. Почалисьмо кликати на
дітей, але нашого голосу не було чути;
гук стрілів заглушував наші накликува-
ня. Ми почали вимахувати хустинками,
але й те на дармо. Діти йшли дальше,
не звертаючи на се уваги, шо коло них ді-
яло ся.

„І замкнув очі на сеї страшний вид
Не знаю, чи довго се тривало, але нараз
почали російські стріли слабнути, а опис-
ля перестали зовсім. Нам прислали під-
могу.

„По скінченій битві підбігло кількох з
наших до дітей та почали питати: „А ку-
ди ви так, діти? Діти зовсім невинно
відповіли, шо в хатах нема нічого, а во-
ни вибралїсь на друге село до свояків.
— Де ваш батько? — запятав я.
— До війська пішли! — сказала
старша дівчинка.
— А деж ваша мама?
Дівчинка почала плакати та шльоха-
ючи відповіла: „Мамуню вбили; онтам
лежать коло хати“.

„Оттакі то жнива війни“.

ВОЄННЕ ЗНАЧІНЄ ОСТРОВА ГЕЛЬ- ГОЛЛАНД.

Підчас війни кожда воєнна фльота
мусить мати склади потрібних матері-
ялів, вугля і пр., або сказати по нашому,
мусить мати порядно напхану комору.

Такою коморою для Німців є остров
Гельголанд на Північній морі.

Острв сей дуже малий, бо має всего
три чверти квадратної милі, однак для
німецької північної фльоти він є неоці-
нений.

Ніхто не знає, кїлько грошей пішло
на сеї остров, заки Німці зробили його
таким неприступним, якого він нині є.
Фортифікації острова майже не до-
здобути. Гранітові склади ще укріплені

бомбом і снарядами. На сїм острові
є острів „Індяна“ бурсів мусить
вжемо кїляти флоту. Пригодний
пристань для торпедових катерів і
тора мїлона.

Міліони пішли на укріпленя, мата-
зини в порохом та охороні будівлі для
мешканців на випадок бомбардуваня о-
строва, колиб комусь з воюючих сяго за-
багло ся. Двіста стїп над волю стоять ра-
ди величезних гармат і укріплені ста-
вами плитами вежі.

Гармати на сїм острові належать до
найбільших, які виробляє фабрика Кру-
па, а поживи і всі припаси нагрома-
джено тїлько, шо се вистарчить може на
три роки підчас облоги.

Давніше той остров належав до Ан-
глїї, а в 1890 р. Англія дала його Німеч-
чині, забравши собі Занзібар і Пембу.
Дахто з Німців не розумів тоді зви-
чїна сего острова, а навіть Вісмар ка-
зав, шо Німеччина заміняє пару штапів
за гузик. Пині він сказав: Се неможли-

З ВИПРАВИ ПІДВОДНИМ СУДНОМ.

В німецькій газеті „Цайт“ є ціка-
ве оповіданє про виправу німецького
підводного судна проти ворожого фльо-
ти. Оповіданє се має написати один з
членів залогі підводного судна U-26.

Було се на Північній морі. Ніч тем-
на й бурлива. Темні філі перелювають
ся і перехочуть ся з гуком, поки не
дійдуть до скляного борта, з якого
розбивають ся.

Поклад підводного судна слабо о-
світчений. Людей мало. То тут то там
хтось покажець ся і знов зникає.

Під покладом чути, нерівний гуржіт
машин: Се виробовують їх перед від-
їздом.

О шів до 11-тої з містка на покладі
чути свист. Се знає, до відпливу. Нараз
загукотїли машини і наше судно пода-
лось на захід, перерізуючи на двоє грї-
вний філі розбурханого моря.

Почало розвиднатись, коли ми по-
бачили у віддалі велике туловище ве-
литня, шо колісав ся на воді. Се був
ворожий корабель. А недалеко перед
нами полив ворожий контр-торпедоць
і наше судно досади зроблені ним фі-
лі на поверхні океану.

Ми дістали ся неспостережені че-
рез лінію ворожої сторожі і тепер для
нас робота найнебезпечніша.

На даній знак люди появляють ся
на нашій покладі і готовлять ся до „ро-
боти“. Зняли стовп для вішаня прапора.
Розібрали місток і сильно привязали.
Періскоп (око підморського судна) у-
ставлено, як треба. Всі зійшли до се-
редини і замкнули щільно двері за со-
бою.

Нараз отворено комори, шо були до-
спі виповнені воздухом і вода з шумом
зачала їх наповняти. Се для нас знає,
шо наше судно за хвили опинить ся під
водою. Газолїнові мотори стають і сила
електрики буде порушувати судно, аж
доки не вилїнемо на поверхню води.

Коло періскопу сидить молодий лейт-
нант і шукає за ворогом. Всі ноги за-
нимають місця коло торпед. Всего дві
мають електричні лампи освічують се-
редину. Горячо. Через шум води годі
чути чиїнебудь бесїду.

Офіцер, шо коло торпед, час від ча-
су шильно глядить то на годинник то на
компас, а всі решта мають очі зверне-
ні на сїтву, на якій показуєть ся са-
ндали. А хоч наше судно зовсім під во-
дою, то однаково чути силу филь. Суд-
но безнастанно колишеть ся.

Давні думки і почутя опановують
тоді чоловіка. Думаєть ся, шо може за
хвили егати ся з ворожим кораблем і
всіми людьми, шо на нїм. Сходяче сон-
це може їх уже не застати між живи-
ми. Але хто знає, шо може з нами ста-
ти ся. Ми і так уже глибоко під водою. Не
чемо і не бачимо нічого. Колиб нас
вілкрили, тоді всі ми мусїлб подуш-
ти ся в морській глибині і не було би
ратунку.

Нараз на стїні показала ся напись:
„Уважайте!“ Кождий з нас забув, шо
думає. Се-ж приходить рішаюча хвиля.

Командуючий офіцер взяв в руку
ручку, за якої потягнемом торпедка
вплине на ворога. Ось уже пригтовляють
другу, яку всадять, як тїлько перша по-
плине. Се значить, шо ми близько во-
рога — великого, сильного ворога.

Але за хвили показуєсь шпша на-
пись: „Стрїляй!“ Потягнемє руки і тор-
педка у воді. Чуємо, як вода почала на-
пливати до торпедової труби. За хви-
лю прилядженню нову торпеду.

І знов тихо. Всі їдуть, шо стане
се з першою торпедою. Ця торпедка за-
на свої ділі? А тут не видно нічого.
Кождий несподівано почав обчислювати

